

AYOL RAHBARLAR OILASINING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Xudoyberdiyeva Malika Valijon qizi

E-mail: gulhayoixtiyorqizi0409@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada ayol rahbarlar oilasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Ayolning rahbarlik faoliyati oilaviy munosabatlar, rollarning taqsimlanishi, emotsional muhit va farzand tarbiyasiga ko'rsatadigan ta'siri yoritiladi. Shuningdek, ayol rahbarlar duch keladigan rol konflikti, psixologik zo'riqish va moslashuv jarayonlari ilmiy-nazariy jihatdan asoslanadi. Tadqiqot natijalari ayol rahbar oilalarida ochiq muloqot, o'zaro hurmat va gender tengligiga asoslangan munosabatlar oilaviy barqarorlikning muhim omili ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ayol rahbar, oila, ijtimoiy-psixologik xususiyatlar, rol konflikti, muloqot, gender tengligi.

Аннотация. В статье анализируются социально-психологические особенности семей женщин-руководителей. Рассматривается влияние профессиональной деятельности женщины-руководителя на семейные отношения, распределение ролей, эмоциональный климат и воспитание детей. Особое внимание уделяется проблеме ролевого конфликта, психологического напряжения и процессов адаптации в семье. Делается вывод о том, что открытое общение, взаимное уважение и гендерное равенство способствуют устойчивости семей женщин-руководителей.

Ключевые слова: женщина-руководитель, семья, социально-психологические особенности, ролевой конфликт, общение, гендерное равенство.

Annotation. This article examines the social and psychological characteristics of families of women leaders. It analyzes the impact of women's leadership activities on family relationships, role distribution, emotional climate, and child upbringing. Particular attention is paid to role conflict, psychological stress, and adaptation processes within the family. The study concludes that open communication, mutual respect, and gender equality play a crucial role in ensuring family stability among women leaders.

Key words: women leaders, family, social and psychological characteristics, role conflict, communication, gender equality.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda ayol rahbarlar sonining ortib borishi ijtimoiy munosabatlar tizimida, ayniqsa oila institutida muhim o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayolning rahbarlik faoliyati nafaqat professional muhitda, balki uning oilaviy hayoti, psixologik holati, ijtimoiy rollari va shaxslararo munosabatlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois ayol rahbarlar oilasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini chuqur tahlil qilish dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

Ayol rahbarlar oilasi boshqa oilalardan bir qator ijtimoiy-psixologik jihatlari bilan farq qiladi. Bunday oilalarda vaqt resurslarining cheklanganligi, kasbiy faoliyat bilan bog‘liq stress va mas‘uliyat oilaviy munosabatlarga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

Ayol rahbarlar oilasida quyidagi xususiyatlar kuzatiladi:

- oilaviy rollarning qayta taqsimlanishi;
- er-xotin o‘rtasida mas‘uliyatning nisbatan tenglashuvi;
- farzand tarbiyasida tashqi yordamga ehtiyojning ortishi;
- muloqot sifatiga bo‘lgan talabning kuchayishi.

Psixologik nuqtayi nazardan, ayol rahbarlar oilasida emotsional zo‘riqish darajasi yuqori bo‘lishi mumkin. Bu holat uzoq muddat davom etganda oilaviy nizolar, tushunmovchiliklar va psixologik sovuqlikni yuzaga keltiradi.

Ayol rahbarlar odatda yuqori darajadagi mas‘uliyat, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati, emotsional barqarorlik va kommunikativ kompetensiya bilan ajralib turadi. Ushbu sifatlar ish faoliyatida muvaffaqiyat keltirgan bo‘lsa-da, oilaviy munosabatlarda muayyan ziddiyatli holatlarni yuzaga keltirishi mumkin. An‘anaviy jamiyatlarda ayolning asosiy roli onalik va uy bekasi sifatida talqin qilinishi ayol rahbarning ko‘p funksiyali ijtimoiy rolini murakkablashtiradi.

Ayol rahbar oilada bir vaqtning o‘zida bir nechta rollarni bajaradi: rahbar, ona, turmush o‘rtoq va ijtimoiy faol shaxs. Rollar o‘rtasidagi nomutanosiblik psixologik zo‘riqish, ichki konfliktlar va emotsional charchoqqa olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, to‘g‘ri psixologik moslashuv mavjud bo‘lsa, ayol rahbar oilada mas‘uliyatni samarali taqsimlash va sog‘lom psixologik muhitni shakllantirishga qodir bo‘ladi.

Ayol rahbar oilalarida muloqot jarayoni ko‘pincha ochiqlik, mantiqiylik va muammolarni muhokama qilishga yo‘naltirilganligi bilan ajralib turadi. Biroq rahbarlik uslubining oilaga ko‘chirilishi, ya‘ni buyruqbozlik, qat‘iy nazorat yoki yuqori talabchanlik oilaviy nizolarga sabab bo‘lishi ehtimoli mavjud.

Ijtimoiy-psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ayol rahbar oilalarida turmush o‘rtoqlar o‘rtasidagi tenglik, o‘zaro hurmat va hamkorlik munosabatlari ustuvor bo‘lsa, oilaning barqarorligi yuqori bo‘ladi. Aksincha, erkak tomonidan an‘anaviy gender stereotiplarga qat‘iy yopishib olish oilaviy moslashuv jarayonini qiyinlashtiradi.

Ayol rahbarlar farzand tarbiyasida ongli yondashuv, rejalilik va yuqori ijtimoiy talablar bilan ajralib turadi. Bunday oilalarda bolalarda mustaqillik, mas‘uliyat, ijtimoiy faollik va liderlik sifatleri erta shakllanishi kuzatiladi. Shu bilan birga, vaqt tanqisligi tufayli emotsional aloqa yetishmasligi xavfi ham mavjud bo‘lib, bu holat bolalarda psixologik bo‘shliq paydo bo‘lishiga olib kelishi mumkin.

Mazkur muammoni bartaraf etishda sifatli muloqot, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash va ota-onaning tarbiyadagi hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ayol rahbar oilalari ko‘pincha jamiyatning ikki tomonlama bosimiga duch keladi: bir tomondan, ayoldan professional muvaffaqiyat kutilsa, ikkinchi tomondan, an’anaviy oilaviy majburiyatlarni to‘liq bajarish talab etiladi. Ushbu holat ayol rahbarlarda “rol konfliktsi”ni kuchaytiradi.

Psixologik moslashuv darajasi yuqori bo‘lgan oilalarda bu bosim shaxsiy rivojlanish omiliga aylanishi mumkin. Bunda oila a’zolarining o‘zaro qo‘llab-quvvatlashi, ijtimoiy kapital va psixologik savodxonlik muhim rol o‘ynaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ayol rahbarlar oilasining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari murakkab va ko‘p qirrali bo‘lib, ular shaxs, oila va jamiyat o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni aks ettiradi. Bunday oilalarda muvaffaqiyatli psixologik muhitni shakllantirish uchun rollarni moslashuvchan taqsimlash, ochiq muloqot, gender tengligi va emotsional qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Ayol rahbar oilasi nafaqat ijtimoiy barqarorlik modeli, balki zamonaviy jamiyatda yangi oilaviy madaniyatning shakllanish manbai sifatida ham namoyon bo‘ladi.

Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mahalliy ijroiya hokimiyati organlari rahbarlari o‘rinbosarlarining ularga yuklangan vazifalarni bajarishda shaxsiy mas’uliyatini kuchaytirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-5230-son Qarori. 2021 yil 24 avgust. - www.lex.uz
2. <https://www.uzse.uz/boards/271>
3. <https://jizzax.uz/4617-davlat-organlari-faoliyati-samaradorligini-oshirisha> mon-dolzarb-masala.html